

A ORIENTACIÓN EDUCATIVA E PROFESIONAL EN GALICIA

Celso Currás Fernández*
Conseleiro de Educación e Ordenación Universitaria

1. INTRODUCCIÓN

A orientación educativa e profesional constitúe un apoio especializado para o alumnado no seu paso polo sistema educativo, desde o seu ingreso na Educación Infantil. Na adolescencia o alumno enfróntase a unha toma de decisións que terá importantes repercusións na súa futura vida profesional. Así, mediante a elección de itinerarios formativos de carácter académico ou profesional, o alumno proxéctase cara á vida adulta: a formación profesional específica, a universidade, o mundo laboral, etc.

Para prestarlle apoio ó longo de todo o seu *decurso* formativo, a Consellería de Educación e Ordenación Universitaria crea os Servicios de Orientación Educativa e Profesional, coa finalidade de orienta-lo proceso de ensino-aprendizaxe, asesoralo sobre os itinerarios académico-profesionais máis convenientes en cada caso; apoiar nos momentos de cambios persoais e de centro educativo ou etapa; deseñar

adaptacións do currículo ordinario cando o alumnado o precise, así como establecer canles de colaboración entre a escola e a empresa. Trátase, en definitiva, de ofrece-lo asesoramento e apoio necesarios para favorece-lo desenvolvemento integral dos alumnos.

En todo caso, a orientación educativa e a intervención psicopedagóxica fundaméntanse en tres principios básicos:

- *De prevención*, entendida como a anticipación á aparición de desaxustes no proceso educativo, en especial nos momentos de cambio de ciclo ou etapa, ou ben de paso do sistema educativo ó mundo laboral.
- *De desenvolvemento*, como proceso continuo que pretende servir de axuda no crecemento integral das persoas.
- *De intervención social*, tendo en conta o contexto socioeducativo e laboral no que se desenvolve o alumnado e a propia actuación psicopedagóxica.

* Doutor en Ciencias da Educación.

2. TENDENCIAS ACTUAIS NO CAMPO DA ORIENTACIÓN EDUCATIVA E PROFESIONAL

Os sistemas educativos dos países desenvolvidos coinciden en destaca-la orientación educativa e profesional como un dos elementos clave no desenvolvemento do alumnado no ámbito persoal, educativo e sociolaboral. Así, asúmese que a orientación é unha tarefa de todo o profesorado, que se desenvolve na súa interacción cotiá co alumnado, contando coa colaboración e asesoramento de servizos especializados, de carácter preferentemente interno ós propios centros. En consecuencia, as tendencias actuais no campo da orientación levan a potencia-la institucionalización destes servizos nos centros educativos.

A concepción actual da orientación educativa e profesional vén desterrar, en definitiva, a idea de que esta sexa un servizo exclusivo para suxeitos con dificultades persoais ou de aprendizaxe ou un mero servizo de información profesional. Hoxe en día asígnaselle á orientación unha función preferentemente preventiva, na que se teña en conta o contexto no que se desenvolve o alumno e transcenda o ámbito exclusivamente escolar.

En consonancia co exposto, a actual reforma educativa concibe a orientación como un factor importante que favorece a calidade do ensino e outorga ás Administracións educativas as competencias para garanti-la súa oferta e asegurar que a coordinación das actividades de orientación se leve a cabo por

profesionais coa debida formación. A orientación é, polo tanto, un proceso inherente á propia actividade docente, que abrangue a toda a comunidade educativa.

3. ESTRUCTURA ACTUAL DOS SERVICIOS DE ORIENTACIÓN EDUCATIVA E PROFESIONAL DE GALICIA

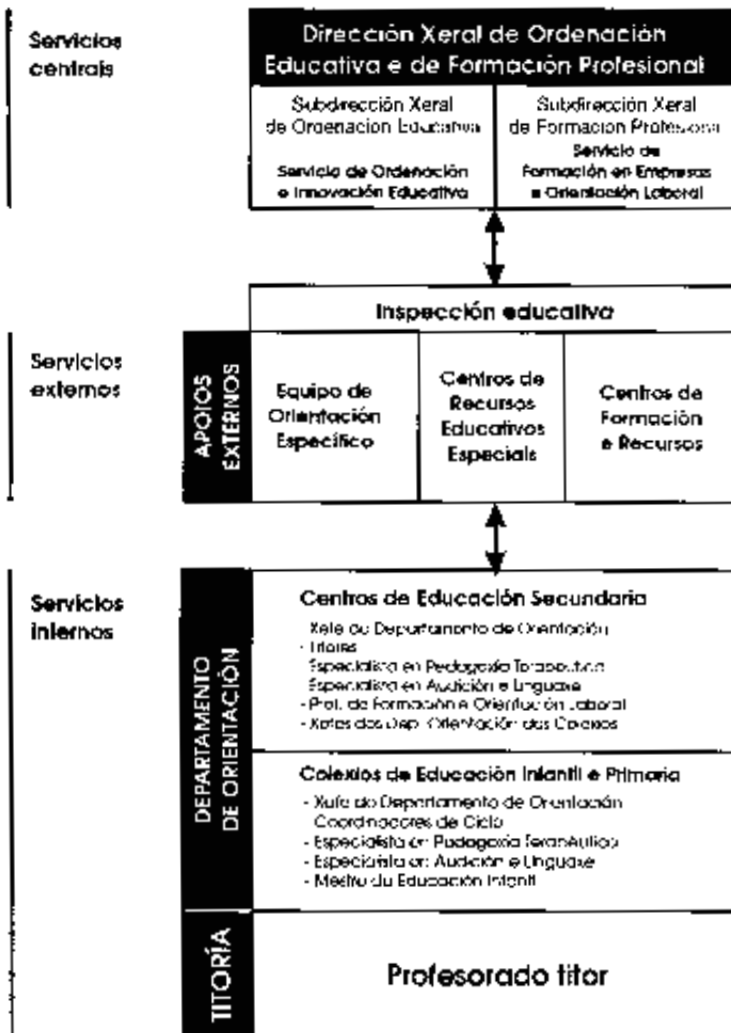
A análise das tendencias no campo da orientación e os roles asignados pola LOXSE ó sistema educativo e á orientación propiamente dita son factores que levaron á Consellería de Educación a optar por un modelo organizativo da orientación máis acorde con este contexto. Así, mediante o Decreto 120/1998, do 23 de abril, créanse os actuais Servizos de Orientación Educativa e Profesional. A súa implantación iniciouse no curso 1998/99 e remata no presente curso académico 2000/2001 e, en función da súa localización, podemos referirnos ós servizos centrais da propia Consellería de Educación, servizos internos e servizos externos ós centros educativos.

3.1. SERVICIOS INTERNOS

Os Departamentos de Orientación constitúen o espazo institucional desde o que articula-las funcións de orientación e titoría, que se deberán incardinar dentro do Proxecto Educativo de Centro e dos Proxectos Curriculares de Etapa, para dálle-la operatividade e funcionalidade propiamente educativas.

Desde os Departamentos de Orientación deséñanse accións dirixidas

Estructura organizativa da Orientación Educativa e Profesional en Galicia

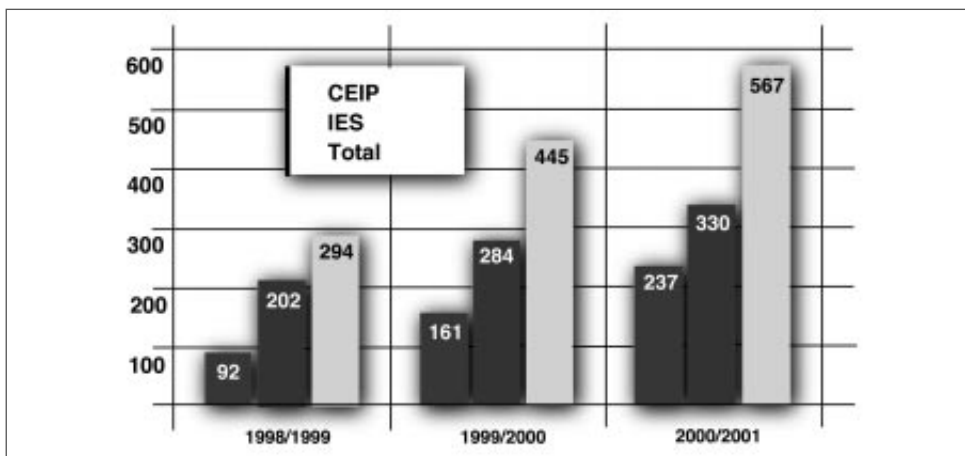
a apoia-lo alumnado para que poida enfronta-los momentos decisivos da súa vida escolar ou profesional, como son o ingreso no centro, o cambio de ciclo ou etapa, a elección de materias optativas ou de itinerarios formativo-profesionais, a incorporación a un programa de diversificación curricular ou de garantía social, ou mesmo aspectos relacionados con resultados escolares insatisfactorios.

No presente curso escolar contan xa con Departamento de Orientación tódolos centros de Educación Secundaria, tanto os institutos (IES) coma os Centros Públicos Integrados (CPI). O ámbito de actuación destes departamentos abrangue, ademais do propio centro, as escolas de Educación Infantil e os colexios de Educación Infantil e Primaria que anualmente lles adscriba a Consellería de Educación. Deste xeito, garántese que a orientación sexa un proceso continuado ó longo de toda

a escolaridade do alumno, e que se establezan as necesarias vías de coordinación entre os Colexios de Educación Infantil e Primaria e os centros de Secundaria nos que o alumnado vai proseguir a súa escolaridade.

O modelo organizativo da orientación educativa e profesional, polo que opta a nosa Administración autonómica, ofrece como principal novidade a creación de Departamentos de Orientación nos Colexios de Educación Infantil e Primaria (CEIP). Nestes momentos existen Departamentos de Orientación nos colexios de doce ou máis unidades, así como en centros de menor número nos que, ben sexa pola dispersión xeográfica, ou polas características específicas da poboación que escolarizan, o fan aconsellable.

A continuación recóllense os datos relativos á implantación gradual dos Departamentos de Orientación ó longo dos tres últimos cursos escolares:

Para garantir que tódolos centros públicos de Galicia dispoñan deste servizo, cada curso académico a Administración educativa realiza a adscrición dos centros que non están dotados de Departamento de Orientación ós centros da zona educativa que o teñen.

Os xefes dos Departamentos de Orientación deben contemplar no seu horario persoal semanal a atención ós centros adscritos. Na medida en que aumenta a cobertura de Departamentos de Orientación diminúe o número de centros adscritos e, en consecuencia, a ratio de alumnos por cada orientador.

Para o deseño, desenvolvemento e avaliación formativa do plan anual de orientación é preceptiva unha reunión semanal de tódolos membros do departamento destinados no centro. Así mesmo, cada trimestre reúnense tódolos integrantes do Departamento de Orientación co obxecto de realizalo seguimento do correspondente plan, así como estudia-las posibles modificacións que se consideren necesarias, de acordo con cada contexto.

Os Departamentos de Orientación deberán estar abertos ás iniciativas da comunidade educativa e a dar resposta axustada ás demandas psicopedagóxicas e profesionais que se lles formulen; canalizando, cando sexa preciso, aquelas intervencións que requiriran da colaboración doutros servizos ou institucións.

3.2. SERVICIOS EXTERNOS

3.2.1. Equipos de Orientación Específicos

Como apoio externo especializado para os Departamentos de Orientación ou para os centros docentes créanse os Equipos de Orientación Específicos (EOE), compostos por especialistas nas seguintes áreas:

- Orientación vocacional e profesional.
- Sobredotación intelectual.
- Discapacidades sensoriais.
- Discapacidades motóricas.
- Trastornos de conducta.
- Trastornos xeneralizados do desenvolvemento.
- Dificultades de linguaxe e audición.
- Orientación socioeducativa e familiar.

Os Equipos de Orientación Específicos abranguen no seu plan de actuación provincial as Escolas de Educación Infantil, os Colexios de Educación Infantil e Primaria, os Colexios de Educación Primaria e os centros de Educación Secundaria. Igualmente, deberán intervir nos Centros Específicos de Educación de Adultos e nos Centros de Educación Especial dependentes da Administración educativa.

As funcións destes equipos están, fundamentalmente, relacionadas co asesoramento e axuda ós orientadores, profesores de apoio ó alumnado con

necesidades educativas especiais, sen excluí-la súa intervención directa, cando sexa necesaria, co resto da comunidade educativa.

As principais tarefas destes equipos son:

- Colaborar nas actuacións preventivas e de atención temperá que lle faciliten ó alumnado o desenvolvemento evolutivo.
- Apoia-los Departamentos de Orientación mediante a elaboración de pautas de intervención, face-lo seguimento das accións iniciadas e calquera outra acción ou prestación de recursos que se precise.
- Desenvolver programas de investigación, elaboración, recompilación e

difusión de recursos, para darlles resposta ás necesidades específicas do alumnado.

- Colaborar cos Departamentos de Orientación na avaliación psicopedagóxica do alumnado.
- Contribuír á formación especializada dos membros dos Departamentos de Orientación e do profesorado, no ámbito das necesidades educativas especiais.
- Colaborar con outros servicios ou institucións que desenvolvan actividades no campo educativo, laboral, social, da saúde, etc.
- Cooperar cos Departamentos de Orientación na realización de programas relacionados coa orientación

Unha das tarefas principais dos Equipos de Orientación Específicos é colaborar con outros servicios ou institucións.

profesional, a modificación de conducta, a saúde, etc., ou na realización de programas integrados.

- Colaborar en programas formativos de orientación educativa e socio-familiar, así como asesorar as familias e colaborar con elas na atención ós seus fillos.

A nivel provincial correspóndelle á inspección educativa a coordinación destes equipos, coa finalidade de garantir a uniformidade das súas actuacións e dar cumprimento ó plan xeral elaborado con carácter anual.

3.2.2. Centros Específicos de Educación Especial como centros de recursos educativos

Os Centros Específicos de Educación Especial que autorice a Consellería de Educación poderán ofrecer recursos humanos e materiais para o apoio do alumnado, con necesidades educativas especiais, escolarizado en centros ordinarios. Este alumnado poderá ser atendido con carácter ambulatorio por diferentes especialistas dos Centros Específicos de Educación Especial. Igualmente, existe a posibilidade de escolarización combinada entre o centro específico e o centro ordinario.

A proposta do claustro de profesores e do consello escolar, o equipo directivo dos Centros de Educación Especial elaborará o plan anual de actuación, no que se incluírá a descrición dos recursos materiais e humanos dispoñibles e a programación da atención educativa externa.

3.2.3. Outros servizos

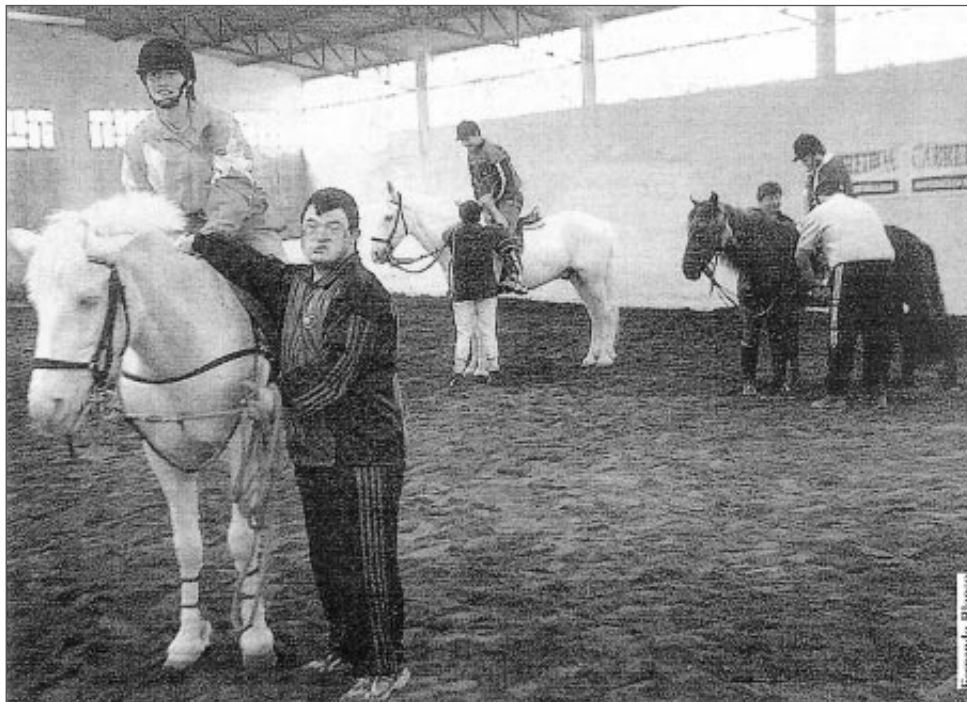
Os centros educativos contan tamén coa colaboración doutros servizos externos, que desenvolven funcións xerais de apoio para e mellora da calidade do sistema educativo. Se ben a actividade destes servizos non se centra exclusivamente no campo da orientación educativa e profesional, constitúen un apoio valioso para o desenvolvemento da acción tutorial e orientadora dos centros. Neste sentido, ademais dos profesionais pertencentes a outras institucións e organismos, como son a Consellería de Sanidade e Servizos Sociais, o Servicio Galego de Colocación, os Concellos, etc., débense mencionar especialmente o Servicio de Inspección Educativa e os Centros de Formación e Recursos (CEFORE).

3.3. SERVICIOS CENTRAIS

A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, a través da Dirección Xeral de Ordenación Educativa e Formación Profesional establece o marco común para o desenvolvemento das accións de orientación educativa e profesional, así como as actuacións prioritarias para cada curso escolar.

As funcións no ámbito da orientación que se realizan desde os servizos centrais son as seguintes:

- Redactar instrucións para unificar as actuacións dos diferentes plans de orientación, establecendo un marco común para a súa planificación, desenvolvemento e avaliación,

así como defini-los ámbitos de actuacións prioritarios.

- Elabora-las propostas da normativa que regule a Educación Especial, a acción titorial, a orientación escolar e profesional, e as adaptacións curriculares, para atende-la diversidade dos alumnos.
- Impulsa-la realización de actividades de orientación profesional.
- Fomenta-las relacións entre os responsables da formación, do emprego e da produción.

- Asesorar e apoia-los centros educativos nas súas relacións coas empresas e no proceso de realización de convenios entre o centro educativo e o centro de traballo.
- Potenciar accións que permitan interrelaciona-las funcións de información e orientación profesional nos tres subsistemas de formación (inicial ou regrada, ocupacional e continua).
- Ofrecer actividades de formación dirixidas ós servicios de orientación,

equipos directivos, profesorado de apoio ós alumnos con necesidades educativas especiais e demais profesorado.

4. ACTUALIZACIÓN DO PROFESORADO NO CAMPO DA ORIENTACIÓN EDUCATIVA E PROFESIONAL

A actualización do profesorado que forma parte dos Servicios de Orientación Educativa e Profesional constitúe un factor esencial para mellora-la calidade dos citados servicios e, polo tanto, a calidade do ensino. En consecuencia, a Consellería de Educación, dentro dos plans anuais de formación do profesorado, ofrece actividades encamiñadas a mellora-las competencias profesionais no campo da orientación dos seguintes colectivos:

- Xefes dos Departamentos de Orientación e membros dos Equipos de Orientación Específicos.
- Profesores de formación e orientación laboral.
- Equipos directivos dos centros educativos.
- Profesorado de apoio ó alumnado con necesidades educativas especiais.
- Profesorado de centros específicos de Educación Especial.
- Profesorado titor e profesorado en xeral.

A Consellería de Educación e Ordenación Universitaria diseña unha ampla oferta de formación coa que pretende proporcionarlles ós colectivos sinalados estratexias de actuación para a realización das súas tarefas docentes e orientadoras.

